

OLIIY TA'LIM TIZIMIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI RIVOJLANTIRISH VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Xasanova Feruza Xurramovna

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya. *Mazkur maqolada ta'limda pedagogik texnologiyalardan foydalanishning mohiyati va ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni, hamda ahamiyati yoritib berilgan. Shuningdek, ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo'llash samarasi haqida fikr yuritilgan va oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayoniga yangicha yondashish borasida takliflar berilgan.*

Kalit so'zlar: *innovatsiya, pedagogik texnologiya, ta'lim sifati, texnika, innovatsion yondashuv, multemidiya vositalari, interfaol metodlar.*

Keyingi yillarda pedagogik texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida oliy ta'lim manzarasi tubdan o'zgardi. Ushbu innovatsion vositalar va resurslar o'qituvchilarning ta'lim berish, talabalarni jalb qilish va oliy ta'lim tizimidagi ta'lim natijalarini baholash usullarida inqilob qildi. Oliy ta'limda pedagogik texnologiyalarning rivojlanishi nafaqat an'anaviy o'qitish amaliyotini kengaytiribgina qolmay, balki ta'lim, hamkorlik va baholashda yangi va xilma-xil yondashuvlarga yo'l ochdi.

Mamlakatimizda kadrlar tayyorlash milliy dasturini bosqichma-bosqich va muvaffaqiyatli amalga oshirish ko'p jihatdan o'qituvchi faoliyati, uning kasbiy nufuzini oshirish bilan bog'liqdir. Shunday ekan, sog'lom va har tomonlama barkamol avlodni yetishtirish uzluksiz ta'lim tizimida mehnat qilayotgan pedagogning saviyasiga, tayyorgarligiga va fidoyiligiga, uning yosh avlodni o'qitish va tarbiyalash ishiga bo'lgan munosabatiga bog'liqdir. O'qituvchi jamiyatning ijtimoiy topshirig'ini bajaradi, har tomonlama yetuk mutaxassislarni tayyorlashda o'qituvchi muayyan ijtimoiy-siyosiy, pedagogik va shaxsiy talablarga javob berishi lozim. Shunday ekan, o'qituvchi mustaqillik g'oyasiga e'tiqodli, har tomonlama rivojlangan ilmiy tafakkurga

ega, kasbiga tegishli ma'lumoti bor, ya'ni o'z fanining chuqur bilimdoni, pedagogik muloqot ustasi, pedagogik-psixologik va uslubiy bilim hamda malakalarni egallagan bo'lishi hamda turli pedagogik vazifalarni tezda yechishi, vaziyatlarni sezishi, o'rganishi va baholay olishi kerak. U pedagogik ta'sir ko'rsatishning eng maqbul usul va vositalarini tanlay olish qobiliyatiga ham ega bo'lishi lozim.

Pedagogik texnologiya — ta'lim shakllarini optimallashtirish maqsadida o'qitish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonining inson salohiyati va texnik resurslarni qo'llash, ularning o'zaro ta'sirini aniqlashga imkon beradigan tizimli metodlar majmuasidir. Shuningdek, texnologiya deganda, subyekt tomonidan obyektga ko'rsatilgan ta'sir natijasida subyektida sifat o'zgarishiga olib keluvchi jarayon tushuniladi. Texnologiya har doim zaruriy vositalar va sharoitlardan foydalanib, obyektga yo'naltirilgan aniq maqsadli amallarni muayyan ketma - ketlikda bajarishni ko'zda tutadi. Yuqorida keltirilgan tushunchalarni o'quv jarayoniga ko'chiradigan bo'lsak, o'qituvchi(pedagog)ning o'qitish vositalari yordamida o'quvchi-talabalarga muayyan sharoitlarda ko'rsatgan tizimli ta'siri natijasida ularda jamiyat uchun zarur bo'lgan va oldindan belgilangan ijtimoiy sifatlarini intensiv tarzda shakllantiruvchi ijtimoiy hodisa yoki boshqacha aytganda, o'qituvchi tomonidan o'qitish vositalari yordamida o'quvchilarga ta'sir ko'rsatish va bu faoliyat mahsuli sifatida ularda oldindan belgilab olingan shaxs sifatlarini shakllantirish jarayoni deb ta'riflash mumkin. Professor N.Sayidahmedovning fikricha, «Texnologiya — bu shaxsni o'qitish, tarbiyalash va rivojlantirish qonunlarini o'zida jo qiladigan va yakuniy natijani ta'minlaydigan pedagogik faoliyatdir».

Oliy ta'limda pedagogik texnologiyalardan foydalanish interaktiv multimedia platformalari, onlayn ta'limni boshqarish tizimlari, virtual sinflar, o'quv tahlili vositalari va moslashuvchan o'quv platformalarini o'z ichiga olgan keng ko'lamli vositalar va resurslarni o'z ichiga oladi. Ushbu texnologiyalar o'qituvchilarga bugungi o'quvchilarning turli ehtiyojlari va ta'lim uslublariga javob beradigan dinamik va qiziqarli o'rganish tajribasini yaratish imkoniyatini beradi. Ushbu vositalardan foydalangan holda, o'qituvchilar kontentni yanada interaktiv va shaxsiylashtirilgan

tarzda etkazib berishlari, hamkorlikdagi o'quv faoliyatini osonlashtirishlari va talabalarga zudlik bilan fikr-mulohazalarini taqdim etishlari va shu bilan ularning umumiy o'rganish tajribasi va akademik samaradorligini oshirishlari mumkin.

Oliy ta'limdagi pedagogik texnologiyalarning yana bir muhim xususiyati talabalarning faolligi va motivatsiyasini oshirish imkoniyatlaridir. Interfaol multimedia vositalari, simulyatsiyalar, o'yin elementlari va virtual reallik ilovalarini o'z darslariga kiritish orqali o'qituvchilar o'quvchilar e'tiborini tortadigan va murakkab tushunchalarni chuqurroq tushunishga yordam beradigan interaktiv o'quv tajribalarini yaratishi mumkin. Bundan tashqari, o'quv tahlili vositalaridan foydalanish o'qituvchilarga o'quvchilar taraqqiyotini kuzatish, takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash va o'qitish strategiyalarini har bir talabaning individual ehtiyojlarini qondirish uchun moslashtirish imkonini beradi va natijada ta'lim natijalarini yaxshilaydi.

So'nggi o'n yilliklarda texnologiyaning tez evolyutsiyasi nafaqat muloqot qilish, ishlash va o'zaro ta'sir qilish usullarini inqilob qildi, balki ta'lim sohasiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Oliy ta'lim tizimida o'qitish va o'qitish amaliyotini takomillashtirish, talabalarni qiziqtirish va o'quv natijalarini yaxshilashda pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va integratsiyalash zaruriy vazifaga aylandi. Ushbu innovatsion vositalar va resurslar an'anaviy o'qitish usullarini o'zgartirdi va talabalar uchun yanada dinamik, interfaol va shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasiga yo'l ochdi.

Bundan tashqari, oliy ta'limda pedagogik texnologiyalardan foydalanish shaxsiylashtirilgan ta'lim tajribasi va talabaga yo'naltirilgan ta'limga alohida e'tibor qaratilishi bilan tavsiflanadi. Moslashuvchan o'quv platformalari, o'quv tahliliy vositalari va raqamli baholash strategiyalarini tatbiq etish orqali o'qituvchilar o'quvchilar taraqqiyotini kuzatishi, takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlashi va har bir talabaning individual ehtiyojlari va afzalliklarini hisobga olgan holda o'qitish strategiyalarini moslashtirishi mumkin. Ushbu shaxsiylashtirilgan yondashuv nafaqat talabalarning faolligi va motivatsiyasini oshiradi, balki mavzuni chuqurroq tushunish va o'zlashtirish darajasini oshiradi.

“Texnologiya” tushunchasi keng ma’noda insonning barcha antropogen faoliyati natijasida mahsulot yaratilishi jarayonlarini qamrab oladi. Texnika va texnologiya, sanoat va transport, mashinasozlik va aviatsiya, kimyo va metallurgiya, tibbiyot va farmatsevtika, qishloq xo‘jaligi va chorvachilik, umuman, yaratuvchanlik va ijodkorlik mehnati va metodi, usul, vosita hamda jarayonlar majmuasini ifodalash uchun shu kungacha cheklanmagan miqyosda foydalanib kelinayotgan ushbu atamaning mazmun va mohiyati keng ko‘lamga ega bo‘lib qolmoqda. Pedagogik jarayonlar uchun tatbiq qilinuvchi texnologiyaning an’anaviy va noan’anaviy, tarixiy, klassik, yangi va zamonaviy turlari farq qilinadi. Asosiy maqsad - shaxsning ta’lim va tarbiyasi hamda uning aqlan va jismonan rivojlanishi bilan bog‘liq kasbiy faoliyat ekanligini nazarda tutsak, qanday nomlanishidan qat’iy nazar, pedagogik texnologiya komil inson tushunchasiga mazmunan singib ketishi lozim.

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsak, oliy ta’lim tizimida pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqish va integratsiyalashuvi, o‘qitish va tarbiya berish manzarasini sezilarli darajada o‘zgartirdi. Ushbu innovatsion vositalarning xususiyatlari, jumladan, turli xil resurslarni taqdim etish qobiliyati, turli xil o‘quv muhitlarida hamkorlik va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rag‘batlantirish an’anaviy o‘qitish amaliyotini tubdan o‘zgartirdi va yanada qiziqarli, interaktiv ta’limga olib keldi va talabalar uchun samarali o‘rganish muhitini yaratib berdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo‘shma majlisidagi nutq /Sh.M. Mirziyoev. - Toshkent: «O‘zbekiston», 2016. -56 b.
2. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo‘ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo‘nalishlariga bag‘ishlangan Vazirlar Mahkamasining

kengaytirilgan majlisidagi ma'ruza, 2017 yil 14 yanvar. - Toshkent: «O'zbekiston», 2017.-104 b.

3. Avliyoqulov N.X, Musayeva N.N. “Yangi pedagogic texnologiyalar” darslik 15-20b.

4. N.A.Muslimov “Innovatsion ta'lim texnologiyalari va pedagogik kompetentlik” o'quv-uslubiy majmua. Toshkent: 2016. 30-31b.

5. Chernenko, Olexander. "Modern pedagogical technologies in higher education." Pedagogy and education management review 2 (2020): 52-59p.

6. Phillips, Rob. "Pedagogical, institutional and human factors influencing the widespread adoption of educational technology in higher education." In EDUCAUSE 2007: The Best Thinking in Higher ED IT. 2007.

7. Herrington, Jan, Anthony Herrington, Jessica Mantei, I. W. Olney, and Brian Ferry. "New technologies, new pedagogies: Mobile learning in higher education." (2009).